

MARIAN IWAŃCIÓW W ZBIORACH ARCHIWUM

W maju 2006 r. na prośbę dyrektora Archiwum p. Andrzej Iwańciów z Gdańska przekazał materiały archiwalne o swoim ojcu. Marian Iwańciów był artystą malarzem i pedagogiem. W tym roku mija setna rocznica jego urodzin i za razem 35 rocznica śmierci. W przekazanych archiwaliach znajdują się dokumenty, katalogi wystaw, wycinki prasowe, fotografie a także teka 23 prac artysty (wykaz niżej). Ponieważ kilka prac posiada w swoich zbiorach również Muzeum Zamojskie (3 obrazy olejne i drzeworyt) być może, z pomocą rodziny, uda się jeszcze w tym roku zorganizować niewielką rocznicową wystawę tego zasłużonego dla Zamościa twórcy.

Marian Iwańciów urodził się w 1906 r. w Złoczowie, gdzie ukończył Seminarium Nauczycielskie. Sztuki piękne studiował na wydziałach sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie p/k. F. Ruszczyca i L. Ślendrańskiego (do 1935) oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1949-50). Uczył w szkołach, m.in. średnich w Wilnie i Trokach. Z tamtego okresu pochodzą m.in. interesujące drzeworyty. Po wojnie pracował w gimnazjum w Górze Śląskiej. W 1953 r. przybył do Zamościa, zostając nauczycielem, a potem dyrektorem Liceum Sztuk Plastycznych (1965-69). Reprezentował wysoką klasę i kulturę malarską, zwłaszcza w jasnych i pogodnych niewielkich pejzażach oraz architekturze i martwych naturach. Był też marynistą (uczestniczył w Ogólnop. Wystawie Marynistycznej, 1964), podróżował po Jugosławii i Rumunii („Notatki z podróży” – 42 prace, wystawy w Lublinie 1964 i Zamościu 1966). Tworzył prace o tematyce zamojskiej (np. *Park zamojski*, *Park jesienią*, *Podcienia*). Było to malarstwo nieco zachowawcze, ale subtelne, pełne poetyckiego wdzięku. W pierwszych wystawach brał udział w 1939 r. (wystawa Stowarzyszenia Plastyków Niezależnych w Wilnie i wystawa Grafiki w Poznaniu), potem m.in. w wystawach okręgowych we Wrocławiu (1953), Lublinie (1955, 1957, 1959, 1962, 1963, 1964 – jedyny zamościanin wśród 48 artystów). Wystawiał indywidualnie w Zamościu (1963, 1964, 1966). Z okazji 30-lecia pracy twórczej w lubelskiej BWA pokazano 100 prac artysty. Był czołowym przedstawicielem miejscowego środowiska plastycznego (udział w wystawach zbiorowych (1956 – 14 obrazów i 7 grafik, komisarz i autor wstępu, 1957, 1960, 1963, 1964, 1967 – 7 obrazów) i współtwórcą „Grupy Zamojskiej”. Był czł. Komisji Artystycznej ZPAP Okręgu Lubelskiego. Zorganizował Dziecięcą Olimpiadę Rysunkową (1958) i Ośrodek Kultury Plastycznej (1961). Był autorem kilku artykułów. Wyróżniony Nagrodą Wojewódzką (1963). Pasjonował się filozofią, estetyką, podejmował próby literackie. Zmarł w 1971 r. Spoczywa na zamojskim cmentarzu.

Na podstawie przekazanych katalogów i dokumentów można ustalić ok. 100 tytułów jego prac.

Publikacje: *Sprawy wychowawcze i artystyczne Liceum Plastycznego w Zamościu*, „Kultura i Życie, 29 I 1956, s. 1; *Olimpiada Rysunkowa - eksperyment pedagogiczny*, „Głos Nauczycielski”, 1958 nr 30-31; *Z problemów wychowania estetycznego*, „Kamena”, 1958 nr 5; *Problemy krzewienia kultury plastycznej*, „Rysunek i Praca Ręczna”, 1959, nr 5; *Nowe formy wychowania przez sztukę*, „Rysunek i Praca Ręczna”, 1960 nr 3; *20 lat PLSP*, „Kamena” 1964 nr 22; *Sztuka dzieci zamojskich* (katalog), Zamość 1960.

Wykaz prac przekazanych do Archiwum

1. **Z walk o niepodległość**, drzeworyt, 14,5x17,5 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 28x41 cm.
2. [**Konie z wozem**], drzeworyt, 18x15 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 35x28 cm.
3. [**Pejzaż z drzewami i basztą**], drzeworyt, 18x15 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 33x28 cm.
4. [**Pejzaż z drzewem i rzeką**], drzeworyt, 14x11 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 25,5x22 cm.
5. **Stare drzewa**, drzeworyt, 10x12 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 28x42 cm. Ponadto odbitka sygn. inicjałem, bez passe-partout.
6. [**Baszta**], drzeworyt, 12x15 cm, sygn. inicjałem; bez passe-partout.
7. [**Pejzaż z łódką**], drzeworyt, 12x10 cm, sygn. inicjałem; bez passe-partout.
8. [**Młyn nad wodą**], drzeworyt, 16x12 cm, sygn. inicjałem; bez passe-partout.
9. [**Staruszka z dzbanem**], drzeworyt barwny, 13x18 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 28x42 cm.
10. **Rumunia – Konstancja – Meczet**, technika mieszana (akwarela, tusz), 42x29 cm (36x22), sygn. nazwiskiem: na odwrocie i na passe-partout; passe-partout (zniszczone) 61x43 cm.
11. **Rumunia – Mamaja – Meczet**, technika mieszana (pastel, akwarela), 1957 r., 21x30 (18x26), sygn. nazwiskiem: na odwrocie i na passe-partout; passe-partout (zniszczone) 61x43 cm - na odwrocie naklejka: „BWA Delegatura w Zamościu” z informacją o pracy.
12. **Sarajewo – Meczet**, kredka, 1963 r., 30x42 cm (25x38), sygn. nazwiskiem: na odwrocie i na passe-partout; passe-partout (zniszczone) 43x61 cm.
13. **Pożar**, gwasz, 1959 r., 23x17 cm, bez sygnatury i passe-partout; na odwrocie passe-partout naklejka z informacją o pracy.
14. **Kompozycja**, kolaż, 1959 r., 21x35 cm, bez sygnatury i passe-partout; na odwrocie naklejka z informacją o pracy.
15. **Jugosławia – Pula – Port**, rysunek tuszem, 42x29 cm (39x25), sygn. nazwiskiem: na odwrocie i na passe-partout; passe-partout (zniszczone) 61x43 cm.
16. **Pasym. Rynek**, 1954 r., rysunek tuszem, 42x30 cm (37x24), sygn. nazwiskiem: na odwrocie i na passe-partout; passe-partout (zniszczone) 61x43 cm - na odwrocie naklejka z informacją o pracy.
17. [**Meczet**], rysunek tuszem, 42x29 cm, sygn. nazwiskiem; bez passe-partout.
18. [**Pejzaż podmiejski**], rysunek tuszem, 42x29 cm, sygn. nazwiskiem; bez passe-partout.

19. [**Portret mężczyzny en face**], rys. ołówkiem, 23x30, sygn. nazwiskiem; bez passe-partout.
20. [**Portret mężczyzny z profilu**], rys. ołówkiem, 13x20, sygn. nazwiskiem; bez passe-partout.
21. [**Portret kobiety**], 1948 r., rys. ołówkiem, 22x30 cm, sygn. nazwiskiem; bez passe-partout.
22. [**Portret kobiety**], 1949 r., rys. ołówkiem, 22x30 cm, sygn. inicjałem; bez passe-partout.
23. [**Portret kobiety**], miedzioryt - sucha igła, 7x9,5 cm, sygn. nazwiskiem; passe-partout 22x32 cm.

Część prac wykorzystano w niniejszym „Archiwariuszu”, na okładce (nr 1), ostatniej stronie okładki (10, 11, 12) oraz we wkładkach (kolejno nr 3, 5, 2, 6 oraz 15, 16, 17 i 18).

POLSKI PLAKAT FILMOWY

Najcenniejszym nabytkiem naszego Archiwum ostatniego roku stała się przekazana przez p. Franciszka Smotera kolekcja ponad pięciuset plakatów filmowych z lat 70-tych, wśród nich prace najwybitniejszych autorów tamtego okresu. W kolekcji reprezentowani są następujący artyści graficy (alfabetycznie): Danuta Bagińska-Andrejew (10), Krzysztof Bednarski (1), Andrzej Bertrandt (1), Zygmunt Bobrowski (1), Hanna Bodnar (7), Bohdan Butenko (1), Antoni Chodorowski (2), Zbigniew Czarnecki (1), Jerzy Czerniawski (8), Jerzy Duda Gracz (1), Andrzej Dudziński (2), Maria Ekier (6), Jakub Erol (50), Jerzy Flisak (43), Marek Freudenreich (3), Ewa Gargulińska (1), Marek Goebel (1), Wiktor Górka (5), Kazimierz Hałajkiewicz (1), Krystyna Hoffman-Pągowska (1), Maria Ihnatowicz-Mucha (10), Jacek Kawalerowicz (1), Marzena Kawalerowicz (1), Tomasz Kende (1), Ryszard Kiwerski (1), M. Klaj (1), Andrzej Klimowski (8), Lech Konopielski (1), Cyprian Kościelniak (2), Andrzej Krajewski (6), Andrzej Krauze (2), Andrzej Krzysztoforski (3), Bartłomiej Kuźnicki (1), Ewa Libera (3), Zuzanna Lipińska (1), Eryk Lipiński (11), Edward Lutczyn (5), Lech Majewski (15), Grzegorz Marszałek (5), Anna Mikke (5), Jan Młodożeniec (16), Marcin Mroszczak (5), Rene Mulas (8), Krzysztof Nasfeter (6), Jacek Neugebauer (20), Jaime Carlos Nieto (2), Marian Nowiński (1), Andrzej Onegin-Dąbrowski (2), Andrzej Pągowski (17), Andrzej Piwoński (9), Marek Płoz-Doliński (13), Elżbieta Procka (14), Andrzej Przedworski (1), Janusz Rapnicki (1), Wanda Roszkowska (2), Wiesław Rosocha (1), Tomasz Rumiński (3), Romuald Socha (31), Marian Stachurski (3), Franciszek Starowieyski (2), Marian Syska (1), Świecka (1), Waldemar Świerzy (9), Włodzimierz Terechowicz (6), Piotr Tomaszewski (1), Jerzy Treutler (2), Wiesław Wałkuski (5), Mieczysław Wasilewski (26), Zygmunt Zaradkiewicz (3), Maciej Żbikowski (16). Dla 47 plakatów nie udało się ustalić autorów. Przekazane zostały również plakaty o innej tematyce, autorem dwu jest kolejny znany artysta Roman Opałko (1964 r.).

Plakaty zostały zewidencjonowane i w większości zdigitalizowane. Co najmniej połowy z nich nie rejestruje żadna strona internetowa. Jeśli więc dojdzie do umieszczenia kolekcji na naszej stronie internetowej, będzie to z pewnością jedna z

najbardziej znaczących prezentacji polskiego plakatu filmowego, a z pewnością największa internetowa galeria plakatu filmowego lat 70-tych.

*

Pan Franciszek Smoter przekazał nam również dokumenty Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Jana Zamoyskiego w Zamościu za lata 1986-2005, fundacji sztandaru organizacyjnego dla ZW Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych w Zamościu i Księgę Pamiątkową Klubu Garnizonowego w Zamościu z lat 1974-1990.

Od rodzin otrzymaliśmy dokumenty odnoszące się do znanych zamojskich postaci dr Tadeusza Onyszkiewicza (przekazał syn p. Andrzej Onyszkiewicz z Warszawy), Mariana Iwańciowa (syn p. Andrzej Iwańciów z Gdańska), Kazimierza Maciasa (syn Stanisław Macias), Zofii Wiktorowicz (syn Marek Wiktorowicz), Ludwika Semprucha (żona), Ryszarda Husa (żona), Ignacego Kowalskiego (p. Tadeusz Sobczuk) a także liczne stare zdjęcia (zob. Wiadomości archiwalne). Cenne listy z Auschwitz przekazał p. Witold Korniewski, a interesujące akta szkolne p. Halina Chwiejczak, przejęliśmy również ciekawe akta zamojskich domów dziecka.
